

Apel către reprezentatii Țărilor și a instituțiilor internaționale reunite la Paris

Din 30 noiembrie până în 11 decembrie 2015 la Paris va avea loc cea de-a XXI Conferință a Părților (COP 21) la Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice (UNFCCC). Obiectivul conferinței este încheierea, pentru prima dată în mai bine de 20 de ani de mediere din partea Organizației Națiunilor Unite, unui acord obligatoriu și universal privind clima, care să fie acceptat de toate națiunile.

În cadrul acestui eveniment care pune clima în centrul dezbaterilor politice mondiale, atenția se concentrează asupra domeniului energetic, a industriei grele și a transportului, iar pe marginea discuției rămâne **relația dintre alimente și climă**.

Și totuși, producția de alimente este atât una dintre cauzele majore, cât și una dintre victimele schimbărilor climatice și ar putea deveni, una dintre soluții.

Potrivit celui de-al Cincilea Raport IPCC, în ultimii o sută de ani temperatura medie a planetei a crescut cu 0,85°C. Ultimul deceniu a fost cel mai cald din 1850, iar previziunile nu sunt pline de speranță. Potrivit modelelor de simulare a climei, până la sfârșitul secolului, în lipsa reducerii emisiilor de gaz de seră, este de așteptat ca temperatura medie să crească cu până la 5°C, dar deja cu o creștere de 2°C sunt prevăzute grave consecințe ambientale și sociale. Fenomenele excepționale precum valurile de căldură, inundațiile, seceta și uraganele au devenit obișnuite, iar biodiversitatea înregistrează niveluri de eroziune fără precedent. Potrivit FAO, în ultimii 70 de ani au fost pierdute trei sferturi din biodiversitatea agricolă pe care agricultorii au selectat-o în precedenții 10.000 de ani. În plus, creșterea temperaturii și acidificarea apei oceanelor, subminează capacitatea acestora de a stabili clima. Consecințele schimbărilor climatice sunt de timp ambiental, dar și social. Principalele victime sunt popoarele cele mai sărace. Zilnic, milioane de persoane pierd teren, surse de apă și alimente și riscă să se transforme în refugiați climatici. Conform unui raport al Băncii Mondiale, schimbările climatice și consecințele sale ar putea duce în pragul sărăciei peste 100 de milioane de persoane până în 2030. Acești oameni trăiesc deja în regiunile cele mai defavorizate ale planetei. În joc, prin urmare, este și aspectul justiției sociale.

Nu există nicio îndoială asupra faptului că principala cauză a schimbărilor climatice este omul și activitățile sale. Printre acestea, producția și distribuția de alimente joacă un rol primar.

Apărut începând cu anii '50, **modelul agroalimentar industrial** se bazează pe anumite caracteristici distinctive: utilizarea crescândă a derivatelor din petrol, cum ar fi îngrășăminte, pesticide și combustibil pentru mașini agricole; producția la scară mare, bazată pe o gamă foarte restrânsă de soiuri de plante și rase de animale; exploatarea fără discernământ a resurselor naturale, cum ar fi solul, apa, pădurile și oceanele, considerate a fi cel mult surse de materii prime pentru a fi consumate.

Producția agricolă și-a însușit caracteristicile industriei, iar obiectivele sale sunt creșterea cantității de bunuri produse, maximizarea randamentului și prezența pe piețele internaționale.

Protecția mediului înconjurător nu reprezintă o prioritate în cadrul acestui model care a îmbrățișat filosofia productivității, a creșterii infinite și a liberalismului economic.

Acest model se bazează pe ideea creșterii infinite, dar planeta noastră are resurse limitate.

Se estimează că până în 2050 în lume vor fi 9 miliarde de guri de hrănit. Pentru susținătorii modelului agroalimentar industrial, **siguranța alimentară** a planetei depinde de extinderea terenurilor arabile și creșterea randamentului la hectar prin irigare, utilizarea intensivă a îngrășămintelor agricole, dezvoltarea și utilizarea pe scară largă a hibridilor de plante selectate, a raselor de animale comerciale și a organismelor modificate genetic și prin concentrarea producției (societăți agricole și ferme din ce în ce mai mari).

Impactul - asupra mediului înconjurător, a societății și a sănătății umane - a acestui sistem se dovedește a fi din ce în ce mai devastant. Consecințele se măsoară în termeni de poluare a aerului și a apelor subterane, degradarea solului, acidificarea oceanelor, reducerea resurselor de energie, pierderea biodiversității biologice și culturale și deteriorarea ecosistemelor.

În special, conform FAO, producția industrială de animale (legată de nivelurile tot mai ridicate ale consumului de carne), este responsabilă pentru 14% din emisiile de gaze cu efect de seră, dacă se ține cont de întreaga filieră de producție, de la cultivarea furajelor până la consumul final. La fel, acvacultura consumă cantități imense de făină de pește, poluează foarte grav apele și, în multe părți ale lumii, este responsabilă pentru distrugerea unor mari suprafețe de păduri de mangrove.

Impunerea modelului agroindustrial face comunitățile locale din ce în ce mai vulnerabile și riscă să pună în pericol **agricultura practică la scară mică și cea de familie** care astăzi produce 70% din alimentele consumate pe Planetă.

Transportul, prelucrarea și distribuția produselor alimentare contribuie la impactul asupra mediului al acestui model de producție.

Transportul pe distanțe mari a alimentelor, ca urmare a utilizării pe scară largă a combustibililor fosili, este responsabil pentru nivelurile foarte ridicate de emisii de gaze cu efect de seră. Fazele de **împachetare, ambalare și distribuție** necesită cantități enorme de energie. Consumatorii s-au obișnuit să aibă la dispoziție orice produs de-a lungul întregului an, produse care deseori ajung din țări îndepărtate. Alimentele procesate și ambalate disponibile în supermarket-uri sunt adesea realizate folosind procese industriale care consumă cantități foarte mari de energie, necesită utilizarea de **conservanți și aditivi** și sunt adesea ambalate în materiale care nu sunt sustenabile nici din punct de vedere al producției, nici din punct de vedere al eliminării. În consecință, cea mai afectată este sănătatea indivizilor și a mediului înconjurător.

O altă consecință a acestui sistem de producție intensivă este **risipa de alimente** de-a lungul fiecărei etape a filierei. În fiecare an, în lume, aproximativ 1,3 miliarde de tone de produse alimentare (o treime din întreaga producție de pe planetă) sunt irosite: un lanț care începe pe câmp și în crescătoriile de animale, continuă de-a lungul fazei de transformare și comerț și se termină în bucătăriile noastre. Cantitatea de deșeuri alimentare are un cost foarte ridicat din punct de vedere ecologic, economic, etic și cultural.

Paradoxul cel mai discordant al acestui sistem este faptul că, pe de o parte, sunt produse mai multe alimente decât este necesar (în prezent producția de alimente ar fi suficientă pentru a hrăni 12,5 miliarde de oameni), în timp ce, pe de altă parte, 800 de milioane de oameni continuă să sufere de **foame**.

Prin urmare, soluția nu este creșterea producției, ci aplicarea unui sistem complet diferit de producție, distribuție și acces la alimente.

Pentru a face față problemei încălzirii globale, este esențial ca guvernele să reînnoiască și să consolideze angajamentul pentru limitarea emisiilor, dar acest lucru nu este suficient: avem nevoie de **schimbarea radicală a paradigmei** economice, sociale și culturale, și de promovarea unui nou tip de agricultură, sustenabil și respectuos față de mediul înconjurător.

Modificarea unuia sau a mai multor procese de producție nu este suficientă. **Trebuie luat în considerare întregul sistem agroalimentar și trebuie adoptate metode agricole ecologice** care ar permite simultan: remediarea, cu alte cuvinte abordarea cauzelor schimbărilor climatice, reducerea impactului agriculturii asupra climei, reducerea emisiilor de dioxid de carbon și de oxid de azot; **atenuarea**, cu alte cuvinte, reducerea impactului schimbărilor climatice asupra agriculturii făcând agricultorii mai puțin vulnerabili din punct de vedere social, economic și ecologic; adaptarea, adică îmbunătățirea capacității agricultorilor de a reacționa la schimbările climatice dând prioritate practicilor locale de gestiune care protejează biodiversitatea și ecosistemele. **Agroecologia** integrează aspectele de mediu, sociale, economice și politice într-o abordare globală. Din punct de vedere al agroecologiei, sistemele agricole sunt entități dinamice alcătuite din organisme vii (plante, animale, microorganisme) care

interacționează cu mediul înconjurător (solul, apa, clima, lumina). Sustenabilitatea acestor sisteme nu este evaluată doar pe baza factorilor ecologici, ci și pe baza bunăstării popoarelor. Păstrează echilibrele naturale, bazându-se pe integrarea dintre cunoștințele tradiționale și inovațiile științifice. Agroecologia este împotriva monoculturilor, promovează diversificarea, valorizează varietatea soiurilor de plante și a raselor de animale locale. Reduce dependența de combustibilii fosili, de pesticide și de fertilizanți chimici. Se bazează pe tehnici care păstrează umiditatea și fertilitatea solului crescând capacitatea de stocare a carbonului. Protejează terenul împotriva eroziunii și încetinește procesul de deșertificare. Promovează forme sustenabile de creștere a animalelor bazate pe rase autohtone, adaptate climei și geografiei locale, precum și pe tehnici care respectă bunăstarea animalelor.

Este nevoie de o schimbare radicală și în ceea ce privesc metodele de distribuție și consum.

Este nevoie de încurajarea filierei scurte, de reducerea intermediarilor din lanțul de distribuție și de dezvoltarea formelor de vânzare directă în mediul rural, favorizând accesul la produsele locale și sustenabile. Este nevoie de sprijinirea soluțiilor care stabilesc un raport direct între producători și consumatori, precum grupurile de achiziționare directă a alimentelor și proiectele agricole sprijinite de comunitate.

Puterea de cumpărare a consumatorilor poate condiționa producția și distribuția, stimulând răspândirea metodelor ecologice. Cetățenii trebuie încurajați să facă alegeri conștiente și să adopte stiluri de alimentație sustenabile, dând prioritate produselor locale, proaspete și de sezon, limitând cantitatea de carne și produse lactate, consumând mai multe cereale, verdețuri și legume, citind cu atenție etichetele, evitând alimentele cu prea multe ingrediente, alegând produse cu ambalaj minim indispensabil sau cu ambalaje ecologice.

Este esențială **reducerea risipei de alimente** de-a lungul întregii filiere de producție și distribuție și restabilirea valorii alimentelor care nu trebuie tratate ca marfă și nici nu trebuie să devină un rebut.

Este esențială acordarea de **finanțări și subvenții specifice pentru producătorii care aplică criteriile agriculturii ecologice**, încurajând adoptarea practicilor sustenabile.

Sistemul internațional de compensare adoptat după Tratatul de la Kyoto prevede o producție maximă de gaze de seră tolerabile la nivel mondial, împărțită sub formă de drepturi de emisie între diferite țări. Producătorii din anumite țări pot vinde propriile drepturi de emisie producătorilor care nu reușesc să respecte parametrii admiși. Acest sistem de comercializare a emisiilor nu rezolvă problema. Poate că, în cel mai bun caz, o limitează, prin delocalizarea acțiunilor de îmbunătățire departe de sursele de poluare. Provocarea este reducerea radicală, peste tot, a surselor de poluare, prin intermediul utilizării surselor de energie curată și prin obligarea producătorilor de a susține toate costurile ambientale legate de propria producție, contribuind astfel la punerea în aplicare a unor prețuri de piață mai realiste.

Întâlnirea COP21 trebuie să reprezinte un punct de cotitură și va trebui să demonstreze eforturile comune depuse de cele 196 de Țări pentru abordarea problemei schimbărilor climatice la nivel mondial, ajungându-se la semnarea unui acord pe termen lung, împărțit de toate părțile.

Prin intermediul acestui document, cerem reprezentanților Țărilor și instituțiilor internaționale reunite la Paris să ia serios în considerare rolul decisiv al sistemului alimentar (agricultură, creșterea animalelor, pescuitul, distribuția și consumul) având în vedere strânsa legătură a acestuia cu clima.

Facem un apel pentru a promova politici internaționale în măsură să schimbe radical sistemul alimentar actual.